

2011/2012. tanév
Szakács Jenő Megyei Fizika Verseny
I. forduló

2011. november 11.

Minden versenyzőnek a számára kijelölt **négy** feladatot kell megoldania. A **szakközépiskolásoknak** az **A** vagy a **B** feladatsort kell megoldani a következők szerint:

A: Minden 9. és 10. évfolyamos szakközépiskolai tanuló, és azok a 11-12. (13.) évfolyamos szakközépiskolai tanulók, akik két évig tanulnak fizikát.

B: Azok a 11-12.(13.) évfolyamos szakközépiskolai tanulók, akik több mint két évig tanulnak fizikát.

A rendelkezésre álló idő **180 perc**. A feladatok megoldásait önállóan kell elkészítenie, függvénytáblázat és számológép használható. Egy feladat teljes és hibátlan megoldása 15 pontot ér. Minden feladatot külön lapon oldjon meg!

Jó munkát kívánnak a feladatkitűzők: Molnár Miklós és Varga Zsuzsa!

A gimnazisták feladatai:		A szakközépiskolások feladatai:	
9. osztály	1, 2, 3, 4.	A	1, 2, 3, 4.
10. osztály	3, 4, 5, 6.		
11. osztály	7, 8, 9, 10.	B	4, 6, 7, 10.
12. osztály	6, 11, 12, 13.		

- Egy 5 dm^2 területű homogén tömegeloszlású hasáb alakú deszka a vízben úszik. Egy kődarabot a deszkára helyezve a deszka 4 mm-rel mélyebbre merül (a kő nem merül a vízbe). Ugyanezt a követ alulról egy fonállal a deszkára akasztjuk. A deszka bemerülése az eredeti bemerüléshez képest csak 2,4 mm-rel növekszik meg. A víz sűrűsége $10^3 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$.
Mennyi a kő sűrűsége?
- $h = 3 \text{ m}$ magasságból $2 \frac{\text{m}}{\text{s}}$ kezdősebességgel függőlegesen lefelé dobunk egy testet.

  - Mekkora sebességgel ér a talajra a test?
  - Mekkora a test átlagsebessége a mozgás teljes időtartamára vonatkozóan?
($g = 10 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$)
- Valamely balesetnél egy 1500 kg tömegű autó maximális fékezéssel 36 m-es úton állt meg. A helyszínre kiérkezett rendőrök ugyanezzel a gépkocsival végzett kísérlettel megállapították, hogy a gépkocsit $54 \frac{\text{km}}{\text{h}}$ sebességről 18 m hosszú úton lehet teljesen lefékezni.

  - Mekkora volt az autó sebessége a baleset előtt?
  - Betartotta-e az autó vezetője a 70-es tábla előírását?
  - Mekkora volt az állandónak tekinthető fékezőerő?
- A 0,8 kg tömegű testre időben egyenletesen növekvő F_h húzóerő hat.

  - Ábrázoljuk a test gyorsulását és a súrlódási erőt a $0 \leq F_h \leq 2,4 \text{ N}$ intervallumban, ha a súrlódási együttható értéke 0,15!
  - Mekkora a test által elért maximális gyorsulás?

Tételezzük fel, hogy a tapadási és a csúszási súrlódási együttható értéke jó közelítéssel egyenlő, $g = 10 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$.

5. Vízszintes síkon egy 10 kg tömegű alumíniumhenger áll az alaplapján. A hőmérséklet $0\text{ }^{\circ}\text{C}$, a henger alaplapjának területe 2 dm^2 .
- Mekkora pascalban mért nyomást fejt ki a síkra az oszlop?
  - Mennyivel változik meg a síkra kifejtett nyomás, ha a hőmérséklet $40\text{ }^{\circ}\text{C}$ -ra emelkedik?

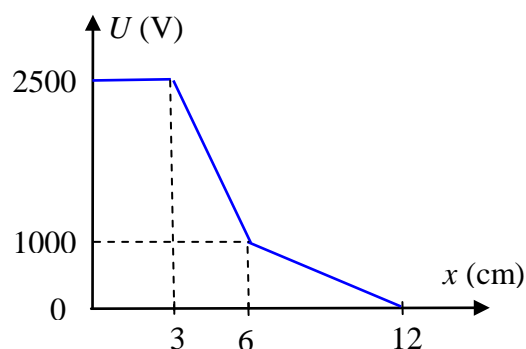
Az alumínium hőtágulási együtthatója $2,5 \cdot 10^{-5} \frac{1}{^{\circ}\text{C}}$, $g = 10 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$.

6. Oxigéngáz térfogata 3 liter, hőmérséklete $27\text{ }^{\circ}\text{C}$, nyomása $8 \cdot 10^5\text{ Pa}$. A gáz olyan állapotok sorozatán megy át, amelyekre nézve a térfogat és az állapothoz tartozó, kelvinben mért hőmérséklet hányadosa állandó. A gáz térfogata a végső állapotban 4,5 liter.
- Mennyi a gáz belső energiájának megváltozása?
  - Mennyi a gáz hőfelvétele az állapotváltozás során?
  - Mekkora munkát végez a gáz?

(Az univerzális gázállandó értéke $8,31 \frac{\text{J}}{\text{mol} \cdot \text{K}}$, a Boltzmann-állandó értéke

$1,38 \cdot 10^{-23} \frac{\text{J}}{\text{K}}$).

7. 10^{-4} C töltésű kis test 2500 V potenciálkülönbségen halad át a térerősséggel ellentétes irányban.
- Mekkora az elektromos mező munkavégzése?
  - A megadott potenciál 12 cm hosszú úton az ábra szerint változik. Ábrázoljuk a töltésre ható erőt!

8. A levegő átütési szilárdsága $E = 3 \cdot 10^6 \frac{\text{V}}{\text{m}}$.
- Mennyi töltést helyezhetünk el ekkor egy magában álló 10 cm sugarú vezető gömbön?
  - Mekkora a gömb potenciálja?
  - Mekkora a térerősség a gömb középpontjától 15 cm távolságra?
9. Az 1200 ohmos tolóellenállást feszültségosztóként alkalmazzuk. A tolóellenállás két kivezetésére 12 V nagyságú feszültségforrást csatlakoztatunk. A tolóellenállás baloldali csatlakozója és a csúszka közé egy R_x ellenállást kötünk. Egy ideális feszültségmérővel mérjük az ezen ellenálláson eső U_x feszültséget. Amikor a tolóellenállás háromnegyed részéhez húzzuk a csúszkát, akkor a feszültségmérő 4,235 V nagyságú feszültséget mutat.
- Készítsük el a kapcsolási rajzot!
  - Határozzuk meg az R_x ellenállás értékét!
  - Mekkora munkát végez az áram ekkor az R_x ellenálláson 5 perc alatt?
10. Határozzuk meg annak a telepnek az elektromotoros erejét (üresjárású feszültségét), ha tudjuk, hogy a külső ellenállást háromszorosára növelve a kapcsolásfeszültség 20 %-kal növekszik. A külső ellenálláson a feszültség kezdetben 3 V.

11. Kisméretű, 80 g tömegű szigetelő gömb elhanyagolható tömegű fonálon lóg. A gömb töltése $0,6 \mu\text{C}$. Egy $-0,9 \mu\text{C}$ töltésű másik gömböt úgy tartunk rögzítve, hogy a két töltést összekötő egyenes vízszintes, és a fonál φ szöget zár be a függőlegessel. A két töltés távolsága ekkor 0,15 m.

a) Határozzuk meg a φ szöget!

b) Mekkora a fonálban ébredő erő?

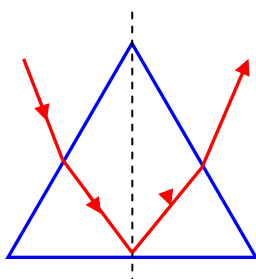
c) Milyen távol kell ugyanilyen elrendezésben rögzíteni a másik töltést, ha azt szeretnénk, hogy a fonal 60° -os szöget zárjon be a függőlegessel? ($g = 10 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$)

12. Egy vízszintes síkon harmonikus rezgőmozgást végző test rugalmas energiája a nyugalmi helyzeten való áthaladás után 2 másodperccel lesz először háromszorosa a mozgási energiájának.

a) Mekkora a fáziskülönbség ekkor a nyugalmi helyzethez képest?

b) Mekkora a rezgés periódusideje?

13. Fénysugár a rajz szerinti teljes visszaverődést szenved az egyenlő oldalú prizmában. A prizmát minden oldalról levegő veszi körül. A fény frekvenciája $5 \cdot 10^{14} \text{ Hz}$.

a) Mekkora sebességgel halad a fény a prizmában, ha a prizmában haladó fény hullámhossza 200 nm-rel kisebb, mint levegőben?

b) Mekkora a prizma levegőre vonatkoztatott törésmutatója?

c) Mekkora a maximálisan megengedhető beesési szög, hogy a teljes visszaverődés létrejöjjön?